
MODULE ACADEMISCHE LEESVAARDIGHEID

*Ondersteuningsmodule bij
"De vele gezichten van het Nederlands"*

VOORBEELDHOOFDSTUK

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van TILLIT language academy.

TILLIT
language academy

ontworpen in opdracht van KU Leuven

onder begeleiding van prof. Elke Peters
& prof. Eline Zenner

finale versie: november 2021

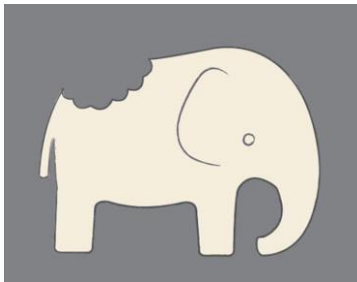
INTRODUCTIE

Je gaat voor je opleiding het boek *De vele gezichten van het Nederlands* studeren.

Een *inleiding tot de variëtietaalkunde*, het klinkt misschien moeilijk en staat wellicht ver af van het soort teksten dat je eerder al las. Je zal echter merken dat je in academische teksten als deze een ware schat aan kennis kunt vinden. Het loont dus de moeite om bij de start van je studieloopbaan wat extra aandacht te besteden aan hoe je die kennis het beste uit de teksten haalt. Zo verwerf je op termijn het inzicht dat je nodig hebt om goed te functioneren als taalprofessional.

Misschien vraag je je af: “Een volledig handboek vol academische teksten verwerken, hoe begin je daaraan?”

Wel, net zoals je een olifant opeet: hapje voor hapje.

In deze module wordt de tekst dus keurig in hapklare brokken opgedeeld en bovendien wordt je ook duidelijk gemaakt hoe je dat in de toekomst zelf kunt doen. Zo blijkt een boek dat op het eerste gezicht een zware pil lijkt, toch nog goed verteerbaar.

GEBRUIKSAANWIJZING

Beschouw deze ondersteuningsmodule als een mentor die naast je zit en met jou door het hoofdstuk *De vele gezichten van het Nederlands* gaat. Hij geeft je *oefeningen* en *wijze raad* en *wijst je de weg*.

Het potloodlogo en de titel **OPDRACHT** vind je bij alle *oefeningen*. Als je zoveel mogelijk wil leren in deze module, maak je ze best op een apart blaadje of in deze bundel en kijk je niet meteen naar het juiste antwoord.

Je vindt de sleutel achteraan in dit document. Als je de module digitaal doorneemt, dan kun je makkelijk naar het juiste antwoord gaan door op het opdrachticoontje te klikken. Ook terugkeren naar de tekst gaat moeiteloos: klik hiervoor op de titel van de opdracht in de antwoordensectie, en je springt vanzelf terug.

Aan het logo van het hoofdje herken je de *wijze raad* in deze module. Die bestaat uit strategieën en tips voor de toekomst. Hopelijk kun je die meenemen en toepassen wanneer je andere teksten bestudeert.

Per tekstniveau (handboek, hoofdstuk, paragraaf, ...) vind je *vetgedrukte gecursiveerde vragen* die je stap voor stap bij de hand nemen om je *de weg te wijzen* zodat je het nodige inzicht krijgt in een tekst.

De wijze raad en de wegwijsvragen zijn ook samengebracht in de algemene leeshulp voor academische teksten.

HET HANDBOEK¹

We beginnen met een globale oriëntatie, dit betekent dat je het boek leert kennen; zie het als een eerste kennismaking.

Je vormt je bij deze eerste kennismaking een eerste indruk aan de hand van de volgende elementen:

- a. de buitenkant van het boek,
- b. de binnenkant van het boek:
  - de inhoudstafel,
  - het voorwoord,
  - de inleiding
  - andere onderdelen (zoals een register, appendix, ...)

---

¹ naar: Van Houtven, T. (2010) *Gids en oefenboek bij Ontwikkelingspsychologie* [Digitale oefenbundel] Associatie KU Leuven
(de aanpak van deze volledige module is in zijn algemeenheid gebaseerd op dit document)

De buitenkant

Wat betekenen de titel en ondertitel van het boek?

OPDRACHT 1

Er is een logische link tussen een stuk van de titel en een stuk van de ondertitel, meer bepaald het woord *variatie*. Duid deze woorden aan op de cover hieronder.

TIP

Beelden en vergelijkingen kunnen helpen om iets te begrijpen: ze gebruiken namelijk iets dat je al kent om iets nieuws te verklaren. Denk bijvoorbeeld aan: woorden zijn de bouwstenen van een huis, syntaxis is het cement om het huis mee te bouwen.

Dit beeld zit als volgt in elkaar: wanneer we zinnen bouwen, gaan we woorden op een bepaalde manier rangschikken en aan elkaar vastmaken, net zoals we bakstenen naast elkaar zetten en met behulp van cement met elkaar verbinden.

Hou dus je ogen open voor deze beelden en vergelijkingen: ze helpen je om abstractere ideeën concreter te maken en zo makkelijker te begrijpen.

Bekijk de vormgeving. Sluit die aan bij de inhoud?

Op de cover van dit boek staan een brede *variatie* aan figuurtjes, het past dus bij de *veelzijdigheid* of *vele gezichten* waarover dit boek gaat.

Wie heeft het boek geschreven en wat weet je over de auteur(s)?

Dit zien we op de cover: Gert De Sutter. Achter zijn naam staat (red.): hij was dus de redacteur van dit boek en stelde het samen op basis van bijdragen van collega's.

Op de achterflap vinden we meer informatie over hem. Gert De Sutter is academicus, met andere woorden iemand die werkt op de universiteit als onderzoeker en is verbonden aan de Universiteit Gent als hoofddocent.

In welk jaar is het boek uitgegeven?

De eerste uitgave van dit boek was -volgens de achterkant van de tweede pagina- in 2017.

Bij welke uitgeverij is het boek verschenen?

Dit boek verscheen bij Acco, een van de belangrijkste academische uitgeverijen in Vlaanderen.

Welke informatie geeft de achterflap?

Al in de opbouw van deze korte tekst zien we het basiskenmerk van een goede tekst: elke alinea is een verzameling van zinnen die inhoudelijk bij elkaar horen. In zo'n alinea wordt een hoofdgedachte uitgewerkt, die vaak kort wordt samengevat in de eerste zin. Hier gaan we later nog uitvoerig op in.

OPDRACHT 2

Kun je de drie alinea's van de achterflap elk samenvatten in één woord?

Verbind elke alinea met een van de onderstaande samenvattende titels. Twee ervan zal je niet nodig hebben.

De achterflap bevat ook een “keurmerk”, namelijk: GPRC, Guaranteed Peer Reviewed Content.

Dit keurmerk of kwaliteitslabel garandeert dat de inhoud van dit boek “gepeerreviewd” is. Daarmee wordt bedoeld dat de juistheid is gecontroleerd door andere experts uit het vak, de zogenaamde *peers* (een ander woord voor collega's).

Een kwaliteitslabel is echter snel gemaakt en een logo snel verzonnen. Je bent zelf ongetwijfeld ook al websites tegengekomen die een schijn van betrouwbaarheid creëren met allerlei badges en medailles. Dit betekent echter niets als de instantie waarvan het kwaliteitslabel afhangt, niet zelf te vertrouwen is.

Een Google-zoektocht leert ons dat “GPRC staat voor ‘Guaranteed Peer Reviewed Content’. Het is een kwaliteitslabel waarmee de Groep Educatieve en Wetenschappelijk uitgevers (GEWU) aangeeft dat de publicatie die dit label draagt, een peer-reviewprocedure heeft doorlopen die beantwoordt aan de internationale wetenschappelijke standaard.”. Ook van GEWU kunnen we de betrouwbaarheid controleren op het internet, het blijkt inderdaad een vakvereniging te zijn van gereputeerde uitgevers.

TIP

Alleen al met de informatie die uit de cover hebt kunnen halen, kun je al een inschatting maken van hoe bruikbaar en betrouwbaar een publicatie is.

Het is goed om de volgende checklist in je achterhoofd te houden wanneer je in je toekomstige studieloopbaan op zoek gaat naar betrouwbare bronnen:

- Is de auteur betrouwbaar?
- Is de uitgeverij betrouwbaar?
- Is het tekstdoel/de tekstsoort passend?
- Hoe recent is het boek?

OPDRACHT 3

Neem de proef op de som. Controleer of dit handboek de betrouwbaarheidstest doorstaat door de vragen in de checklist in het kader te beantwoorden voor *De vele gezichten van het Nederlands*.

De binnenkant

De onderstaande vragen helpen je om een beeld te krijgen van hoe een boek in elkaar zit. Je wordt zo bewust van uit welke onderdelen het boek bestaat en waar ze voor dienen.

Is er een voorwoord?

Is er een inleiding?

Een *voorwoord* en een *inleiding* vind je allebei aan het begin van een boek. In het voorwoord staat meestal een persoonlijke boodschap van de auteurs (zoals een dankwoord, een bedenking bij het schrijfproces, ...) terwijl de inleiding aansluit bij de inhoud van het boek.

Bevat het boek een samenvattend hoofdstuk?

In zo een hoofdstuk worden alle hoofdzaken herhaald en samengevat. Het is misschien wel een goed idee om dat eerst even (globaal) door te lezen. De kernideeën van het boek worden je namelijk op een presenteerblaadje aangeboden.

Hoe is elk hoofdstuk opgebouwd?

Zijn er bepaalde onderdelen die telkens terugkeren? Bijvoorbeeld een samenvatting aan het eind van elk hoofdstuk, studievragen, voorbeelden, een lijst van doelstellingen, ...

Welke onderdelen bevat het boek?

Bevat het:

- a. Een index of register (= een lijst van termen en de pagina's waar je ze kunt terugvinden)
- b. Een lijst van gebruikte formules
- c. Een lijst van gebruikte afkortingen
- d. Een appendix (= een bijlage of een addendum)
- e. Een glossarium (= een verklarende woordenlijst)
- f. Een lijst met referenties (= literatuurverwijzingen of lijst met bronnen)

Deze lijsten kun je gebruiken als controle- en hulpmiddel als je het boek moet studeren. Een index is bijzonder handig om belangrijke termen te detecteren en terug te vinden in het handboek. Je kunt de lijst eventueel zelf ook aanvullen.

Wat zijn de verbanden tussen de verschillende hoofdstukken?

Vormen alle hoofdstukken aparte eenheden of is het boek zo opgevat dat je hoofdstuk 2 moet lezen om hoofdstuk 3 te kunnen volgen?

Je oriënteren op de opbouw van een boek betekent dat je de *logica* achter de structuur probeert te doorgronden. Dit is niet alleen handig voor een boek zijn geheel, maar je zal merken dat bepaalde ongeschreven wetten van informatieverdeling ook gelden voor kleinere tekstgehelen.

Vergelijk deze oriëntatie met het voorbereiden van een lade waarin je je keukenspullen opbergt: het is veel makkelijker om alles terug te vinden als het netjes op een logische plaats ligt. Je zal zo sneller kennis die je

eerder al opsloeg, kunnen terugvinden en beter weten hoe je nieuwe kennis kunt onderbrengen in het bestaande geheel.

Een beetje zoals je in je keukenlade je kurkentrekker moeiteloos zal terugvinden en een nieuw mes logischerwijs bij de messen zal sorteren...

Wanneer we de onderdelen en hun respectievelijke hoofdstukken visueel in kaart brengen, krijgen we iets zoals in de afbeelding in [APPENDIX A](#). Neem dit visuele overzicht erbij en bekijk het aandachtig.

We merken dat het begin van dit boek qua opbouw enigszins zou kunnen worden vergeleken met een trechter. Kun je bedenken waarom we dit beeld hier zouden gebruiken?

We bedoelen hiermee dat de tekst, in dit geval het boek, gaat *van meer algemeen naar specifiek*. Zo geeft het eerste hoofdstuk ons een meer algemeen overzicht van het thema dat wordt behandeld. Dit hoofdstuk geeft ons achtergrondinformatie over de positie van het Nederlands. Ook hoofdstuk 2 draagt bij aan het algemene framework dat we nodig hebben om dit boek goed te begrijpen, aangezien het stilstaat bij wat de termen *(taal)norm* en *(taal)variatie* betekenen.

Het tweede deel van het boek geeft ons vervolgens een historische achtergrond. Ook dit is in lijn met wat je aantreft in andere teksten en is dus een logische (in dit geval een *chronologische*) manier om een onderwerp te introduceren.

Deel 3, 4 en 5 behandelen verschillende specifieke onderwerpen die thematisch geclusterd zijn. Het laatste deel is een epiloog, een term uit het Grieks die "slotwoord" betekent.

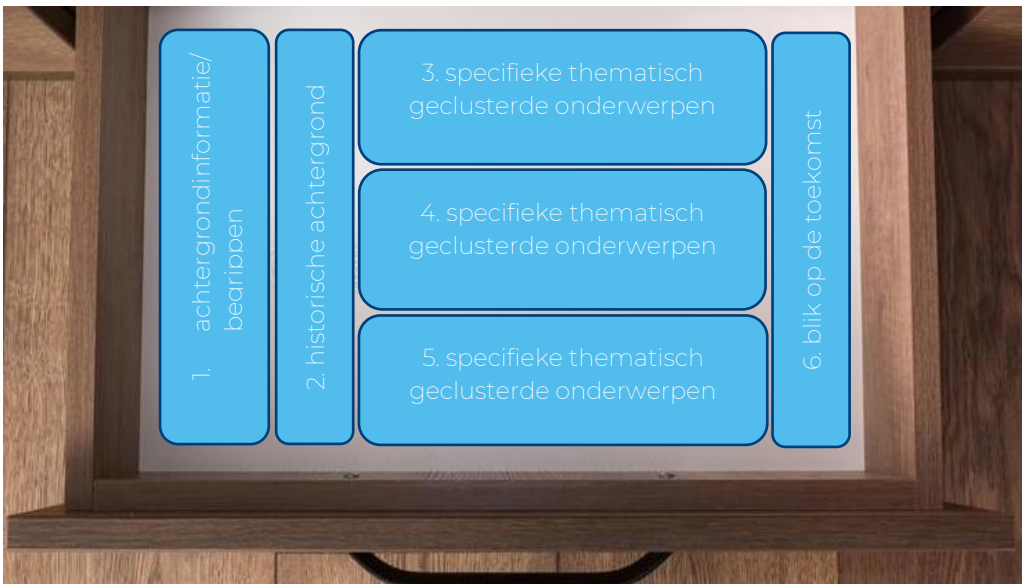
OPDRACHT 4

Kies één woord uit de titel van dit laatste hoofdstuk dat het beste weergeeft waarom het logisch is dat dit hoofdstuk zich hier, helemaal aan het einde van dit boek, bevindt.

Tussen droom en daad.

De consequenties van de veranderen(de) standaardtaalrealiteit voor de taaldocent

We hebben nu onze mentale lade klaargemaakt om met dit boek aan de slag te gaan.

Deze 'globale oriëntatie' kun je toepassen op alle boeken die je voor je opleiding moet lezen. Deze methode is een uitstekend hulpmiddel om in een eerste fase cruciale informatie over het boek te verzamelen. Ook als je voor een opdracht of taak andere boeken moet raadplegen, kun je deze methode gebruiken om uit te maken of dat bepaalde boek geschikt is voor de opdracht in kwestie.

